

Répási Krisztina

Új szerepben a Gárda?

A Jobbik által képviselt ideológia sokfelől megközelíthető, sokféleképpen vizsgálható. Jelen írás a radikális párt rendfenntartással összefüggő koncepcióját veszi górcső alá, különös tekintettel a csendőrség újbóli felállítására és a polgárőrséghez fűződő viszonyra. Keresve a válaszokat, igyekszünk a kérdéskört részben nemzetközi keretbe helyezni.

A rend és a közbiztonság elkötelezett híveként pozicionálva magát, a Jobbik Magyarországot a 2010-es választási programjában határozottan kiállt a csendőrség újjáalakítása mellett. Mivel a párt nem alakíthatott kormányt, ezért az elképzelést főlváltotta a polgárőr mozgalomba való beszivárgás szándéka. De mégis milyen csendőrséget akart volna a Jobbik, továbbá miért akarnak a Magyar Nemzeti Gárda tagjai polgárőrként működni?

A Horthy-korszak csendőrség és a francia Gendarmerie egyvelege

A csendőrséggel összefüggő terveit a Jobbik a vidéki települések rossz közbiztonsági helyzetével és a rendőrség működésének alacsony határfokával indokolta. A párt a nyugati mintát és történelmi hagyományainkat is szem előtt tartó majdani csendőrség erényeinek a viszonylag kis szolgálatú területüknek köszönhető jelentős terület- és személyismeretet, a magas szellemi és fizikai alkalmassági követelményeket és a magas szintű kiképzést jelölte meg, feladatát pedig a személy- és vagyonbiztonság megóvása, valamint a béke és a közrend fenntartása képezné.

A csendőrség felállításával hazánk egy meglehetősen népes táborhoz csatlakozna, ugyanis a világon több helyütt is létezik katonailag létrehozott, közrend fenntartására rendelt testület: Európa számos országában, Portugáliától Törökorszáig és a posztszovjet térségig működik csendőrség, vagy ehhez hasonló szervezet, bár az összes közül minden bizonnyal a francia Gendarmerie és az olasz Carabinieri a legismertebbek.

A csendőrszervezetek legfontosabb közös tulajdonságait feladatkörükben és többé-kevésbé jogállásukban lehetne megragadni. Fontos, hogy a csendőrök nem rendőrök és nem is katonai rendőrök, a csendőrséget leginkább egy olyan, alapjában véve a fegyveres erőkhöz tartozó testülethez lehetne hasonlítani, ami békeidőben a belügyminisztérium vezetésével rendőri munkát végez, hadiállapot idején pedig a védelmi minisztérium irányítása alá kerül.

A csendőrtestületeket sok helyütt eredetileg a hatékony rendőrséggel nem rendelkező vidéki települések felügyeletére hozták létre, de például Franciaországban a 20000, Spanyolországban pedig a 10000 fő alatti településeken a mai napig ők biztosítják a közrendet, így hozzájuk tartozik minden, rendészettel összefüggő tevékenység elvégzése. A kis területen elhelyezkedő Vatikánban és Monacóban pedig a 130, illetve a 100 fős csendőrség látja el a közbiztonsággal kapcsolatos összes feladatot, de meg kell említenünk Törökországot is, ahol az ország területének 92%-a tartozik a *Jandarma Genel Komutanlığı* felügyelete alá.

A csendőrségek tevékenységi köre jórészt a közrend fenntartása, vagy annak helyreállítása köré csoportosul, melybe sok minden beletartozik a járőrözéstől kezdve a közúti ellenőrzéseken és az erőszakos tömegdemonstrációk kezelésén át a szervezett bűnözés, illetve a terrorizmus elleni küzdelemig. Ezek mellett határrendészeti, vámügyi, tengerpartvédelmi tennivalókat, valamint kiemelt

fontosságú személyek, létesítmények és épületek védelmét is ellátják, egyes részlegek pedig részt vesznek a katasztrófavédelemben, külföldi békefenntartó missziókban is. Azonban a csendőrök bármennyire is próbálják összehangolni tevékenységüket a rendőrséggel, mégis nagy az átfedés, ami sok helyütt párhuzamossághoz, rivalizáláshoz és nem megfelelő együttműködéshez vezethet.

A Jobbik vázlatosan megfogalmazott tervezete feltehetően a fentebb leírt, modern, európai csendőrséget szeretne volna vegyíteni az egykori Magyar Királyi Csendőrség „hagyományaival”, ugyanakkor a párt szemmel láthatóan nem kívánta maradéktalanul tisztázni a dualizmus és a Horthy-korszak csendőrségének politikai eszközként való felhasználásával kapcsolatos eseményeket (sztrájkolók elleni sortűzek, a politikai alapon őrizetbe vett foglyok agyonverése a kihallgatások során, a zsidók deportálásában és az 1942-es, szerbek elleni újvidéki vérengzésben való részvétel).

Gárdista polgárőrök

A választások óta a Jobbiknak volt ideje átgondolni, mit is szeretne kezdeni a betiltott, de később újjáalakult „fekete sereggel”. A nyilatkozatokból és a Gárdához köthető, frissen megalakult polgárőr szervezetekből arra lehet következtetni, hogy a radikális párt megtalálta azt a lehetőséget, amivel életben tudja tartani a mozgalmat.

A hivatalos rendfenntartás „kiterjesztéseként” számos országban létrehoztak a magyar polgárőrséghez hasonló szervezeteket azzal a céllal, hogy bevonják a civileket a bűnmegelőzésbe és a közrend védelmébe. Elnevezésük különböző lehet: valahol a (nem hivatásos) „támogató”, esetleg „kisegítő rendőri erőnek” (*auxiliary police*), vagy „önkéntes rendőrségnek” hívják őket, de az „önkéntes járőr” terminológia is elfogadott. Ugyanakkor nehéz párhuzamot vonni hazánk

polgárőrsége és a külföldi rendőri „segéderők” között, mert a jogkörök országoként változhatnak, de a hazai gyakorlathoz legközelebb talán New York várost támogató rendőrsége áll.

A hivatásos állományban lévő rendőri erőket segítők feladata a magyar kollégákhoz hasonlóan mindenhol ugyanaz: területellenőrzés és a közbiztonság fenntartása, együttműködve a rendőrséggel. A polgárőrök, önkéntes rendőrök feladatai közé sorolható a bűncselekmény elkövetésének megelőzése, az adott településen történő járőrözés, kevésbé fontos létesítmények, épületek őrzése, vasútállomások, közterek figyelése, a katasztrófavédelemben való részvétel, valamint a külföldön is létező Szomszédok Egymásért Mozgalom működtetése, ezenfelül részt vesznek az ifjúságvédelemben, a kábítószer-fogyasztás megelőzésében, különböző rendezvények és a közlekedés biztosításában is.

Az önkéntes rendfenntartók jogosultságait Magyarországon és külföldön is a jogalkotók, valamint a rendőrség részben szakmai, részben presztízsbeli okokból igyekeznek korlátok közt tartani. Hazánkban a polgárőrök hatósági jogkörrel nem rendelkeznek, kényszerítő eszközt nem alkalmazhatnak.

Ugyanakkor a 90 000 fős magyar polgárőrség Európában a legnagyobb, más országokban fele ekkora taglétszáma sincs az önkéntes járőrszolgálatoknak, továbbá hazánk polgárőrsége ingyen végzi feladatát, míg a New York-i kollégák és nyugat-európai társaik kapnak fizetést.

Szemmel látható, hogy a Jobbik a tavaly létrehozott, majd nagyon hamar be is tiltott, magát polgárőrségként definiáló újfasiszta Olasz Nemzeti Gárdával analóg módon szeretné kivenni a részét a hazai rendfenntartás munkájából. A bűncselekmények, az állandó verbális és fizikai erőszakot sem nélkülöző konfliktusok magyarok és

romák között, illetve a kormány tehetetlensége megteremtette a vidéki kistelepüléseken azt a klímát, ami nagyon is kedvez a Jobbikhoz hasonló mozgalmaknak. Az ott élők bármi áron rendet akarnak, a magyar radikális párt csak egy légüres teret töltött be, megfogalmazva a vidéken, állandó félelemben élő kisemberek, közrenddel és közbiztonsággal kapcsolatos – jogos – igényeit.

A Fidesz hatalomra kerülése után többször is kijelentette, hogy egy megerősített rendőrség mellett nem lesz szükség gárdákra, elhatárolódva ezzel a Jobbik paramilitáris szervezetétől. Mindamellet a radikális párt a kitörési pontot a polgárőrségben, pontosabban a polgárőrségről szóló törvény hiányosságaiban látja.

Így alakult ki az a furcsa helyzet, hogy az elmúlt hónapokban Békés és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben több olyan Jobbikhoz kötődő, magát polgárőrségnek hívott szervezet alakult meg, melyek nem tagjai az Országos Polgárőr Szövetségnek, ezáltal elviekben nem is rendelkezhetnek a polgárőröket megillető jogokkal, már csak azért sem, mert az OPSZ szerint nem lehet pártokhoz kötődő polgárőr szervezetet létrehozni, továbbá nem is lehet büntetett előéletű személy polgárőr. Külföldi példákat tekintve más országokban sem lehet önkéntes rendőr, vagy csendőr az, aki nem büntetlen előéletű, a pártokhoz kötődő önjelölt rendfenntartó szervezetek pedig egyik európai uniós országban sem örvendenek töretlen népszerűségnek.

A Jobbik meglovagolva a kistelepülések gyenge lábakon álló közbiztonságát, rendet és biztonságot ígérve a lakosság körében jelentős támogatottságot tudott szerezni. Kormányra kerülése esetén feltehetőleg a magyar történelmi hagyományokból ismert, 1881-1945 között létező csendőrséget ötvözte volna a modern, francia mintára megalkotott csendőrség intézményével, ellenzéki pártként pedig az OPSZ és a Fidesz egyre erősödő ellenállásának dacára polgárőrként funkcionálva viszi tovább

a gárda mozgalmat. Teszi mindezt annak ellenére, hogy a Gárda-tagok a politikai semlegességet és a büntetlen előéletet tekintve nem felelnének meg sem itthon, sem külföldön a polgárőrök, támogató rendőrök, vagy éppen a csendőrök felé támasztott követelményeknek.

Felhasznált források

- Különböző országok csendőrségeinek listája:
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_gendarmeries
- Az Arma dei Carabinieri (olasz csendőrség) hivatalos honlapja:
<http://www.carabinieri.it/Internet/>
- A Jandarma Genel Komutanlığı (török csendőrség) hivatalos honlapja:
<http://www.jandarma.tsk.tr/ing/start.htm>
- Gendarmerie Nationale (francia csendőrség) hivatalos honlapja:
<http://www.gendarmerie.interieur.gouv.fr/>
- Magyar csendőrség: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Csend%C5%91rs%C3%A9g>
- László Ferenc: A Horthy-korszak csendőrsége: kakastollal és fegyverrel, *Magyar Narancs*, 2007-03-22:
<http://www.manacs.hu/index.php?gcPage=/public/hirek/hir.php&id=14485>
- Szijjártó: a rendőrség mellett nincs helyük gárdáknak, *HVG*, 2010-05-22:
http://hvg.hu/itthon/20100512_fidesz_magyar_garda
- Mi lesz a Magyar Gárda csendőrségével?, *Heti Válasz*, 2010-02-24:
<http://hetivalasz.hu/itthon/itt-a-csendorseg-mi-lesz-a-magyar-garda-csendorsegevel-26572>
- A Jobbik országgyűlési választási programja:
<http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/down/Jobbik-program2010OGY.pdf>
- Eltérő állásponton Orbán és a Jobbik a Magyar Gárdáról, *MTI*, 2010-07-15:
http://www.mti.hu/cikk/2010/07/15/eltero_allasponon_orban_es_a_jobbik_a_magyar_gardarol-489787

- Gyene István: Gárda-mustra, *Méltányosság Politikaelemző Központ*, 2009-09-01: <http://www.meltanyosság.hu/files/meltany/imce/doc/ip-gardamustra-090901.pdf>
- Fejes Szonja: Betiltanák az Olasz Gárdát, *Figyelő*, 2009-06-17. http://www.fn.hu/kulfold/20090617/betiltanak_olasz_gardat/
- La polizia in borghese ferma l'uscita delle ronde nere, *La Repubblica*, 2009-10-10. <http://ricerca.repubblica.it/repubblica/archivio/repubblica/2009/10/10/la-polizia-in-borghese-ferma-uscita.html>
- Az Országos Polgárőr Szövetség hivatalos honlapja: <http://www.opsz.hu/?q=node/57>
- A 2006. évi LII. törvény a polgárőrségről: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0600052.TV
- Zsolt Melinda: Polgárőrként masírozhatnak a gárdisták, *Index.hu*, 2010-06-22: http://index.hu/belfold/2010/06/22/polgarorkent_masirozhatnak_a_gardistak/
- Kozáry Andrea: Nemzetközi összehasonlító szervezettan, Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2008. http://www.rtf.hu/01_szervezeti/Tarstud/Nemz_osszhas_szertan.pdf
- A Beredskapspolis (a svéd támogató rendőrség) hivatalos honlapja: http://www.beredskapspolisen.org/index.php?option=com_content&view=article&id=134&Itemid=82
- A holland önkéntes rendőrség: <http://www.freiwilliger-polizeidienst.de/html/netherlands.html>
- Law enforcement in Germany: http://en.wikipedia.org/wiki/Law_enforcement_in_Germany
- Police Community Support Officer (Egyesült Királyság): http://en.wikipedia.org/wiki/Police_Community_Support_Officer

- New York város támogató rendőrsége:
http://en.wikipedia.org/wiki/New_York_City_Police_Department_Auxiliary_Police